

TRGOVSKI LIST

Časopis za trgovino, industrijo in obrt.

Naročnina za Jugoslavijo: celoletno 180 Din, za 1/2 leta 90 Din, za 1/4 leta 45 Din, mesečno 15 Din; za inozemstvo: 210 Din. — Plača in toži se v Ljubljani. Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani v Gregorčičevi ulici št. 23. — Dopisi se ne vračajo. — Račun pri pošt. hranilnici v Ljubljani št. 11.953. — Telefon št. 30-69.

Leto XVI.

V Ljubljani, v četrtek, dne 9. novembra 1933.

Štev. 128.

Apel na državno pomoč

Na drugem mestu objavljamo resolucijo kongresa Glavnega zadrúžnega saveza. — Kakor je iz resolucije razvidno, je ta en sam apel na državno pomoč. Podporo zadrúžništvu je treba še povečati, oprostiti zadrúžništvo plačevanja skoraj vseh davkov, omogočiti zadrugam cenene kredite, znižati kmetovalcu obrestno mero, ga zaščititi pred izterjavanjem dolgov, a obenem ne oslabeti njegovo kreditno sposobnost, skratka, državna pomoč bi se morala v največji meri razliti na kmetovalce in zadrúžništvo.

Na drugem mestu pa objavljamo tudi pregled državnih izdatkov in dohodkov v letošnjem prvem polletju. Ta pregled kaže, da so bili vsi direktni davki večji, kakor pa so bili proračunani, da je bil torej davčni vijak napet čez mero. Menda ni treba razlagati, kaj to pomeni, če so v drugem letu najtežje gospodarske stiske donosi davkov večji, kakor pa jih je določil proračun. Povišana zgradarina, večja pridobnina, to dovolj jasno razloži. Na drugi strani pa so vsi indirektni davki nazadovani in to kljub povečanim pristojbinam. Povprečno je padel njihov donos za 30 odstotkov, kar je jasen dokaz, da je plačilna moč prebivalstva nad vse padla. Če pa je plačilna moč prebivalstva padla, potem je padel tudi zaslužek vseh podjetnikov, vseh trgovcev, obrtnikov, kmetov in industrijalcev, kar znova dokazuje, kako težko je bilo plačati več direktnih davkov, kakor pa je bilo določeno po proračunu.

Gibanje državnih dohodkov in izdatkov pa dokazuje nadalje še to, da kljub povečanim izdatkom in nad 852 milijonskemu prihranku ni bilo mogoče plačati vseh računov. To jasno dokazuje, da je država, ko vse gospodarstvo, v težkem finančnem položaju in da ne more nuditi one podpore ko nekdaj.

Vse pa kaže, da na kongresu v Novem Sadu vsega tega niso dosti pomislili, ker drugače njih resolucija res ne bi mogla izveneti v enem samem apelu na še večjo državno pomoč. Kajti da bi mogla država ustreči vsem tem zahtevam, bi morala ali še bolj omejiti svoje izdatke, ali pa povečati davke.

Ne rečemo, da se državni izdatki ne bi mogli še bolj omejiti, zlasti v osebnih izdatkih, ki so po našem mnenju gotovo previsoki. (Da pa ne bo nobenih napačnih tolmačenj, izjavljamo že kar tu, da pri tem nikakor ne mislimo na zniževanje uradnih plač, ki so vse prej ko prevelike.) — Če pa bi se ti prihranki tudi dosegli, potem bi se morali izvršiti predvsem v ta namen, da bi se malo bolje dotirala gospodarska ministrstva. Kajti če dosežejo izdatki gradbenega ministrstva le 40.11% proračunanih, kmetijstva le 45.98% in trgovine le 81.64%, potem je s tem dovolj jasno povedano, kje so državni izdatki premajhni. Od prihrankov torej ne more dati država nobenih novih podpor zadrúžništvu, še manj pa more in sme računati zadrúžništvo na nove podpore od večjih davkov. Menda so si bili tudi v Novem Sadu na jasnem, da davčnega bremena ni mogoče več zvišati, ali pa morajo davkoplačevalci prenehati biti davkoplačevalci, ker bi vsa njih podjetja propadla.

Apel na večjo državno podporo v današnjih časih je bil torej mnogo premalo premišljen in zato tudi ne more roditi pravega uspeha. In na vse zadnje ni apel na državo nič drugega ko apel na samega sebe, kajti vsi državljani tvorijo državo. — Zato pa bi mogli z isto pravico ko zadrúžniki in kmetovalci zahtevati tudi drugi stanovi večjo pomoč od države, ker tudi oni so del države. Prišli bi tako do nemogočega položaja, da bi morala dajati država vsem vedno več in v ta namen zahtevati od vseh vedno več. Na eni strani bi dobivali več, da bi na drugi strani dajali več. Zato ves ta apel na večjo državno po-

moč tudi nima pravega smisla, temveč utemeljeno bi bilo samo to, da bi se od države zahtevala večja podpora za produkcijo. Povišati treba dohodke prebivalstva, najti mu nove vire zaslužka, da se dvigne njegova kupna moč, da more potem tudi trošiti več, da ne bodo padli vsi neposredni davki. In v Novem Sadu, kjer so s tako ponosnimi besedami govorili o velikem pomenu zadrúžništva, bi mnogo bolje storili, če bi mesto apela za večje podpore, povedali, kako bi bilo mogoče dvigniti produkcijo in povečati zaslužek ljudi. Predvsem pa, kako zboljšati upravo, da bo ta sposobna izvesti potrebne reforme in biti v pomoč gospodarstvu.

Treba je zaupati v državo in njeno moč, toda ne sme se pri tem pozabiti, da država ni vse, in da vsega ne zmore. Tudi sami moramo nekaj storiti in tudi sami si moramo znati pomagati. Zlasti zadrúžništvo

Gospodarski program Male antante

Poljedelski minister dr. Hodža o razmerju med industrijo in poljedelstvom. — Kako bi morale države Male antante reorganizirati svoje gospodarstvo

Pred nabito polno dvorano trgovinske zbornice v Pragi — zasedeno je bilo tudi stopnišče in hodniki — je imel češkoslovaški poljedelski minister dr. Hodža zanimivo in nad vse aktualno predavanje o preureditvi čl. agrarnega programa.

Uvodoma svojega predavanja je omenil, da preživlja češkoslovaško kmetijstvo v zadnjih letih avtarkični razvoj tudi v panogah, v katerih je bilo preje pasivno. Ta razvoj pa vpliva na trgovinske odnose s podonavskimi državami in industrija opozarja vsled tega na silen padec njenega izvoza v podonavske države. Z isto pravico pa bi moglo na nazadovanje svojega izvoza opozarjati tudi kmetijstvo. Povprečno je nazadoval industrijski izvoz od leta 1929 na 36 odstotkov, toda izvoz agrarnih proizvodov je padel od 2.6 milijard Kč v letu 1929 na 440 milijonov Kč v letu 1932, torej na 17 odstotkov. Na drugi strani pa je uvoz agrarnih proizvodov nazadoval v istem času od 1.45 milijarde Kč na 520 milijonov Kč in je torej padel na 38 odstotkov.

Že zaradi kritičnih posledic agrarnih viškov na ceno pridelkov se ni mogoče izogniti novi ureditvi posevkov. Že v kmetijskem odseku sem omenil nujno potrebo, da se izdela gospodarski načrt v tej smeri, da se uporabi okoli 150.000 ha za gojitev krmil, katerih posevki so od leta 1921. padli za 140.000 ha. To je pogoj, da se oprostimo onih viškov, za katere ni nobenega odjema. Še bolj pa bi odgovarjalo potrebam kmetijstva, če bi se spremenilo obdelovanje na ploskvi 200.000 hektarjev. S tem načrtom se zelo ujema predlog, da se poviša mešanje bencina s špiritom do 50 odstotkov, nakar bi bilo mogoče zmanjšati s pšenico posejano ploskev za 75.000 hektarjev. Če bi se na ta način omogočile nove možnosti za trgovino s podonavskimi državami, bi češkoslovaški kmetovalci to samo pozdravili.

Mislil pa, da bi se mogli povečati trgovinski odnosi s temi državami ne samo z uvozom agrarnih proizvodov, temveč tudi z uvozom industrijskih. Tako uvažamo sedaj iz Rumunije samo 107.000 ton nafte, dočim znaša naš celotni uvoz nafte 381.000 ton.

Enako je z našim uvozom hroma, svinca, bauxita, pirita, železnih rud itd. Nad vse potrebno je, da ne pozabimo na agrarni značaj naše države, da ne bi kdo mislil, da moremo v večji meri sprejemati agrarne proizvode ko mineralnih olj in drugih industrijskih surovin. Od jugoslovanskih uvoznih predmetov odpada na industrijske predmete samo 14 odstotkov, od rumunskih samo 23 odstotkov. Uvoz teh predmetov bi se mogel povečati in uporabiti za kritje terjatev iz Jugoslavije in iz Rumunije.

Napačno bi bilo, če bi mi slepo sledili enostranskemu razvoju industrijskih držav, ki danes obžalujejo, da so zanemarile kme-

bi moralo v tem pogledu biti vzor vsem drugim, ker na misli vzajemne pomoči je vsa njegova sila. Misel vzajemne pomoči pa zahteva sodelovanje vseh gospodarskih stanov in to sodelovanje je tem nujnejše, čim bolj tudi naša država izgublja samo agrarni značaj. Že danes znaša v industriji naložen kapital toliko, kolikor kapital, ki ga predstavlja naše kmetijstvo. Zato ne pridemo nikamor, če bomo venomer ponavljali le, da smo agrarna država, dočim se neprestano vrši že več ko desetletje industrializacija države. Sodelovanje gospodarskih stanov postaja nujnost, ki je edini resnični izhod iz krize in za to sodelovanje se mora izjaviti tudi naše zadrúžništvo. V tem smislu bi mogel tudi njegov apel pomeniti veliko in pomembno dejanje, samo apel na državno pomoč pa je v sedanjih časih zgrešen in zato tudi brez pravega učinka.

tijstvo. Danes se zavedamo, da ni mogoče obnoviti porušenega ravnovesja med množino proizvajane blaga in možnostjo konzuma po načelih klasičnega liberalizma. Da kmetijstvo to potrebo spoznava, dokazuje njegova pripravljenost, da spremeni svojo produkcijo.

Mnenja sem, da dela industrija pravilno, če se odloči za novo ureditev z vsemi njenimi posledicami. Kriza, ki jo danes preživljamo, je brez dvoma kriza cele civilizacijske dobe, ki je bila gospodarski politiki Evrope vsiljena s sistemom industrializacijske revolucije. Izraz te civilizacijske krize je v trgovinski politiki in s tem tudi v produkciji v économie dirigée (v uravnanem gospodarstvu, kakršnega propagirajo tehnokrati), dalje v najmočnejših kapitalističnih državah v poizkusih doseči inflation dirigée (uravnano inflacijo, kakor jo hoče Roosevelt) in v državni politiki v démocratie dirigée (uravnani demokraciji, kakor na Češkoslovaškem).

Vse hočemo delati za gospodarsko Malo antanto, toda doseči je ne moremo samo z izvozom industrijskih predmetov. Ne sme se namreč pozabiti, da podonavske države ne morejo vedno ostati samo agrarne države, temveč da je industrializacija tudi v podonavskih državah napredovala, kakor povsod na svetu. Podonavske države imajo že danes svojo industrijo in zato mora češkoslovaška industrija vedno bolj intenzivno misliti na notranji trg in na kupno sposobnost češkoslovaškega kmetijstva, ki po-

Zahteve zadrúžnega kongresa

Koncem kongresa Glavnega zadrúžnega Saveza v Novem Sadu je bila sprejeta resolucija, v kateri se najprej konstatira, da zastopa Savez 894.000 gospodinjev s 4 in pol milijona oseb, nato pa se naštevajo vse zahteve zadrúžnega kongresa. Med drugim se zahteva:

Splošna gospodarska stiska je vedno večja in paverizem napreduje. Edino zadrúžništvo more dati podlago za ozdravljenje tega težkega stanja, in to vsled svojega naziranja na ustroj človeške družbe in vsled svojih etičnih načel. Zato pa je potrebno, da se zadrúžništvo od vseh strani na vse mogoče načine podpira.

Konkretno pa je potrebno: Izdati treba dokončen zakon o zaščiti kmeta in ureditvi kmečkih dolgov, vendar tako, da se kmet popolnoma zaščiti, a varuje tudi njegova kreditna sposobnost. Obresti za kmečke dolgeve je treba maksimirati in obrestno mero spraviti v sklad s plačilno sposobnostjo kmeta. Za kmečke dolgeve zadrugam pa je treba določiti izjemen položaj (da bi zadrugae mogle izterjati kmečke dolgeve). Poleg zaščite je treba kmetu nuditi tudi kredite in ker so zadrúžni krediti najboljši, morajo dati državni in poldržavni denarni zavodi zadrugam dovolj kreditov, da bodo mogle dajati kmetom posojila.

trebuje danes samo še 30 do 40 odstotkov one množine industrijskih izdelkov, ko preje.

Naloga Male antante mora biti, da pomaga priboriti srednje evropskim agrarnim državam, da bodo mogle spraviti svoje pridelke na trg zapadne Evrope. Sedanji presežki agrarnih držav ne presegajo 54 milijonov bušlov pšenice, kolikor jim je tudi odkazala londonska žitna konferenca za izvoz. Čezmorski izvoz žita v Evropo pa znaša sto milijonov stotov in če bi bilo mogoče ta izvoz znižati samo za 15 milijonov stotov in to množino nabaviti v podonavskih državah, pa bi bil problem rešen. Zato ne zadostuje, če se države Male antante pogajajo samo za uvoz in izvoz nekaj tisoč vagonov pšenice in živine, temveč njih naloga bi morala biti v tem, da dosežejo, da se londonski sporazum realizira tudi v zapadni Evropi.

London ima na realizaciji tega načrta direkten interes, ker je naložil v podonavskih državah mnogo svojega kapitala in je zato zanj važno, kako so te države solventne. Pa tudi iz razloga, ker ni prenehala biti srednja Evropa odjemalec angleškega blaga. Češkoslovaška dobiva iz Anglije mnogo fabrikatov, ki jih potem dokončno izdelane oddaja na vzhodne trge. Inž. Vavrečka je izračunal, da je Češkoslovaška v letu 1929. uvozila iz Anglije blaga za 400 milijonov. Večino tega blaga so češkoslovaške tvornice predelale in poslale naprej v južno-vzhodno Evropo. Trenutno je nazadoval uvoz tekstilnega blaga iz Anglije v Češkoslovaško od 400 na 50 milijonov.

Mogel pa bi se angleški izvoz v srednjo Evropo dvigniti, če bi našli Jugoslavlani in Rumuni odjemalce za svoje izvozne predmete. To velja tudi za stroje, ki jih je Češkoslovaška uvozila iz Anglije za 200 milijonov Kč na leto in ki jih je potem večinoma izvozila naprej v podonavske države. Danes uvažja Češkoslovaška tega blaga samo za 20 milijonov Kč.

Vsled agrarne krize v srednji Evropi in balkanskih državah je izgubil angleški izvoz posrednih in neposrednih odjemnih možnosti v vrednosti za najmanj pet do šest milijard Kč. Če pa bi se mogli izvozni predmeti podonavskih držav spraviti na zapadno-evropske trge, bi se mogel zelo poživeti odjem angleških industrijskih izdelkov.

Prva naloga Male antante bi zato morala biti, da organizira zamenjavo blaga med srednjo in zapadno Evropo. V tej splošni evropski kombinaciji bi se z lahkoto odpravile agrarno-politične ovire, ki jih danes gospodarstva Mala antanta sama le težko premaga.

Treba je storiti vse potrebno, da se dvignejo cene poljedelskim proizvodom. Obenem je treba ublažiti kmetovalcem davčno breme in naj se čisti katastrski donos prilagodi dejanskemu donosu zemlje. Kmetovalcu naj se končno omogoči, da plača davke tudi v naturi.

Glede zadrúžništva samega se zahteva: Izda naj se enoten zadrúžni zakon, ki ga pa je treba predložiti Savezu predhodno v izjavo.

Vse zadrugae naj se oproste poštarine, davčne olajšave, dovoljene zadrugam z zakonom o neposrednih davkih, naj davčne oblasti ne oporekajo zadrugam. Taksne olajšave naj se povečajo in nepremičnine zadrug naj se oproste od dopolnilne prenosne takse. Kreditne zadrugae naj se popolnoma oproste rentnine.

Revizija obrtnega zakona naj se izvede samo v smeri, kakor je to že predlagal glavni zadrúžni savez in zlasti naj se ne zahteva, da morajo biti člani produktivnih zadrug kvalificirani mojstri.

Odpravi naj se zakon o ustanavljanju agrarnih zajednic in vse uredbe, ki so v nasprotju z obstoječimi zadrúžnimi zakoni, da bi se mogel tudi na agrarne zajednice razširiti novi in enotni zadrúžni zakon.

Ferdo Pintar:

O zvestobi in veri v trgovini

(Konec)

Seveda tudi ni resnica, da se ne morejo združiti zahteve etike z zahtevami poklicnega poslovanja pri nakupu in prodaji blaga.

To je celo temeljno vprašanje, to je ono, kar zakon imenuje »zvestoba in vera«. Kdor pričakuje od svojega poklica kot trgovec le dobiček, kdor vidi v njem le sredstvo za pridobivanje denarja, ta res podpira to naziranje.

Pravi trgovec pa se bo vprašal, ali je izvrševanje njegovega poklica v skladu s celotnim okvirjem gospodarstva. Pravi trgovec ne bo videl v svojem poklicu le pravice, ampak tudi dolžnosti do celote.

Šele tedaj, ko posameznik zavestno podredi svoj poklic celotnemu gospodarstvu in ga smatra kot svojo socialno funkcijo, šele tedaj pridobi njegovo trgovsko delo višji smisel, ki ga dvigne nad nelepe in egoistične smotre.

Kadar si bomo vsi tega svesti, potem mora prenehati kriza zaupanja. Zato je potreba, da se razvije trgovcu iz tega spoznanja čut soodgovornosti.

Vsak trgovec se mora pri vsakem svojem poslu vprašati, spada li njegova namera in njegovo delo še v meje dopustnosti? Misli ti tu n. pr. na prodajo alkohola in tobaka otrokom, na prodajo literature nedoraslim, ki lahko kvari mladino, nakupovanje sumljivega blaga itd.

Pri vsem tem mora torej odločevati etični čut trgovca brez ozira na to, ali izgubi dobiček ali ne, ali mu preti kazen ali ne. To je dolžan storiti splošnosti, to mu mora ukazovati čut odgovornosti, to je etično načelo, naloga zvestobe in vere.

Trgovec je posredovalec med produkcijo in konsumom. Brez trgovca si je težko zamisliti način, da bi bil vsak kraj enakomerno oskrbovan z vsemi potrebščinami. Trgovec najlepše izenači povpraševanje in ponudbo v narodnem gospodarstvu.

Zato pa mora svoj poklic temeljito poznati in ga pravilno izvrševati. Trgovec, ki vodi svoj obrat brez potrebnega strokovnega znanja ali ki prepušča vodstvo nepoklicnim osebam, ni odgovoren le sebi in svoji rodbini, ampak tudi celoti.

Važen del pojmovanja trgovskega poklica tvori pomembnost, ki se pripisuje želji po dobičku.

Dobiček za trgovca, ki ima smisel za celotni pomen svojega stanu, ni končni cilj njegovega dela, ampak le nagrada, ki mu gre kot plačilo za njegovo delo. To plačilo ni določeno v neki vsoti, ampak v gotovi količini dobička, ki ga doseže z delom, količini, ki je večja ali manjša po zmožnosti trgovca.

Plačilo lastnega dela, obresti investiranega kapitala in neposreden dobiček obrata, vsi ti trije činitelji se zrcalijo v nagradi, ki pripada trgovcu.

Seveda so ti činitelji odvisni od uspeha v obratu. Videli smo, kako daleč privede čezmeren dobiček v tako zvanem vojnem dobičkarstvu, namreč v katastrofo velikega dela trgovskega stanu. Zato se mora dobiček določiti po etičnih načelih in ne sme biti neprimeren obratu, temveč mora biti takšen, da ga mora tudi konzument priznati kot primerne. Dobiček, ki bi ga trgovec nerad priznal javnosti, ta dobiček gotovo ni brez vsakega ugovora.

Pa ne samo na znotraj, tudi na zunaj mora trgovec poslušati glas zvestobe in vere. Zlasti je treba, da postavi na etična načela občevarje s sodelavci, konkurenti, trg. prijatelji in z občinstvom.

Korektnost in tovarštvo naj vladata v odnosih s konkurenti, ni pravilno raznašati slabe govorice o drugem, ga ovajati ali drugače delati nerazpoloženje proti njemu. S kazanjem na slabosti drugih si ne bo nihče ustvaril ugodnejše pozicije, ampak razvijal se bo samo s poglobljanjem in utrjevanjem svojega dela.

V zvezi s tem je treba naglasiti tudi lojalnost.

Priznati moram, da je velik del skrivnosti mojih trgovskih uspehov v tem, da sem skušal biti vedno lojalen do svojih odjemalcev — trgovcev.

Kadar sem vedel, da bodo cene v kratkem padle, sem nasvetoval naj kupijo malo, tudi sam sem se manj založil. Kadar sem pa bil mnenja, da bodo cene porastle, sem nasvetoval naj kupijo še enkrat toliko, kot po navadi in sem tudi sam več naročil.

Na ta način sem si pridobil tolikšen kader manjših trgovcev, ki mi zaupajo, da sem bil vedno zadovoljen. Zato je na-

pačno, ako bi kdo hotel, če pričakuje izpremembo cen, brž odriniti riziko na svojega odjemalca. Takaj mora odločevati čut korektnosti in lojalnosti.

Velike važnosti je tudi čut stanovske časti. V tem oziru ima vsak posameznik dolžnost, da dviga svoj stan, da brani stanovsko čast, kajti kdor se pregreši zoper njo, ta ne škoduje le sebi, ampak vsemu stanu. Budno moramo paziti na to, da ne zaidemo v nasprotje z načelom lojalne konkurence, da torej tekmovalstvo ne postane umazano. To je udejstvovanje, ki je zmožno zrušiti delovanje vsega stanu v njegovi notranji strukturi. Ravno pri tem se mora trgovec večkrat boriti s težkimi etičnimi problemi. Umazana konkurenca, ki ima namen rušiti ugled in eksistenco drugega trgovca, je skrajno neetičen in obsodbe vreden način poslovanja.

Trgovske korporacije, društva trgovcev, zveze posameznih strok in družabni stiki naj zblížujejo trgovce, da si ne bodo kakor nasprotniki, ampak kakor tovariši.

Do občinstva pa je potrebna podobna pazljivost. Saj nima smisla hvaliti manj vredno blago, kajti ko preneha neposredni vpliv prodajalca, spozna in uvidi kupec pravo vrednost blaga. Posledica tega je le, da bo kupec nejevoljen in ga ne bo več v trgovino. Zato ni le pravilno, ampak tudi pametno, če prodajalec kupeca opozori na vse dobre in slabe strani blaga in da mu tudi ničesar ne zamolči, kajti to je ravno takšen pregrešek zoper trgovsko etiko, kakor zatiranje nerazumnih lastnosti.

Dotaknil sem se s tem samo nekaterih točk trgovske etike. Doba povojnega materializma bo splahnela in vedno bolj bodo zopet pridobivale na veljavi duhovne dobrine, ki so v dobi materializma in sporta izgubile skoro vso veljavo. Zato se bo tudi v trgovskem svetu vedno bolj čutila potreba po zvestobi in veri. Pri tem mora čas, ko bo stopil kupec v prvo najbližjo trgovino in kupil svoje potrebščine brez povpraševanja drugod, brez varovanja pravnih klavzul, v prepričanju, da je kupil vse tako, kakor mu je trgovec obrazložil in da je plačal primerno ceno.

Takrat bo kriza zaupanja premagana. Trgovec bo zopet imel ugled, kakor nekdanj, in za gospodarstvo nastopijo zopet lepi zlati časi.

Več zaslužiti!

To je Vaša želja. — To je želja vsakega trgovca.

Kupujte in prodajajte „URAN“-kremo za lice,

ki je cenejša in boljša in Vam nudi več zaslužka.

„URAN“, LJUBLJANA

Mestni trg

ROK ZA RAZTOVORJENJE VAGONOV TREBA PODALJŠATI

Združenje trgovcev v Šibeniku je poslalo Generalni direkciji državnih železnic predstavo, v kateri prosi, da se podaljša sedanji rok šestih ur za raztovorjenje tovornih vagonov na najmanj 12 ur. Zlasti se zahteva to za blago, ki pride razsuto ali ki je v steklenih ali glinastih posodah. V roku od šestih ur ni skoraj mogoče raztovoriti vagonov in trgovci morajo zato plačati ležarino za vsako prekoračeno uro, pa čeprav je bil določen rok prekoračen tudi brez njih krivde.

Adria prašek je boljši

OBČNI ZBORI

IV. redni občni zbor Kokre, tekstilne d. d. v Kranju bo v soboto, dne 25. novembra t. l. ob 16. v pisarni odvetnika dr. Bena Sabothya.

XII. redni občni zbor delničarjev Splošne stavbene družbe v Mariboru bo dne 29. novembra t. l. ob 11. uri v prostorih elektrarne Fala v Mariboru, Vrazova 2/I.

OUZD v oktobru 1933

Povprečnina: članov moških 49.429 (544 manj kot oktobru leta 1932), žensk 29.311 (+ 1351), bolnikov moških 1194 (+ 241), žensk 697 (+ 59), odstotek bolnikov 2.42% (+ 0.51%) moških, 2.38% (+ 0.10%) žensk, povprečna dnevna zavarovana meza Din 26.27 (— 1.05) pri moških, 18.33 (+ 0.29) pri ženskah, vsa dnevna zavarovana meza Din 1.298.429.60 (— 67.018.40) pri moških, 537.207.60 (+ 32.707.60) pri ženskah.

Letna razlika zavarovanih delavcev se je ponovno zboljšala, kakor je razvidno iz sledečih rubrik:

Letna razlika:			
mesec	moških	žensk	skupaj
junij	— 4211	+ 134	— 4077
julij	— 3351	+ 763	— 2588
avgust	— 2600	+ 1091	— 1509
september	— 1492	+ 1280	— 212
oktober	— 544	+ 1351	+ 807

Zaposlenost delavstva je samo še pri moških nekoliko slabša od lanskega leta. Radi razvoja tekstilne industrije je pa trenutno že okoli 1400 delavk več zaposlenih nego pred enim letom. Zaposlenost kaže v glavnem malenkostno zboljšanje v bližnji bodočnosti.

Odstotek bolnikov je neprimerno večji od lanskega leta. Deloma je temu vzrok podaljšanje bolno-podporne dobe od 26 na 52 tednov.

Povprečna dnevna zavarovana meza, katera odgovarja približno faktičnemu dnevnu zaslužku povprečnega delavca, je pri moških še vedno za 1.05 Din manjša in pri ženskah pa za 0.29 Din večja nego v oktobru 1932. Kljub splošnemu zboljšanju zaposlenosti se plače moških delavcev ne zboljšujejo. Pač pa so plače ženskih točasno že precej višje nego lansko leto.

Vsa dnevna zavarovana meza, katera odgovarja približno faktičnemu dnevnu zaslužku vseh delavcev, je bila v oktobru še vedno za 34.310.80 Din manjša od oktobra 1932. Izgleda, da se bo celotna zavarovana meza v novembru zboljšala.

Adria prašek je boljši

Večji izvoz skozi Sušak

Znane so zahteve naših obmorskih krajev, da bi se izvažalo naše žito mesto skozi Brajlo, kjer je treba plačati zelo visoke pristojbine, raje skozi naša jadranska pristanišča. Kako je ta zahteva upravičena, se je pokazalo letos, ko se je posrečilo neki naši agilni tvrdki, da je našla za naše otrobe dober odjem v Angliji in drugih severnih državah. Tako je bil te dni v Sušaku natovoren jugoslovanski parnik 6.000 ton nosnosti z otrobi. Pri tem je zaslužilo delavstvo pri natovarjanju 15.000 dinarjev, parnik pa zasluži na prevoznini 600.000 dinarjev. Pri tem pa je dosežen še drug dobiček. V Angliji in drugih severnih krajih ima namreč žito, ki prihaja iz Galaca in Brajle slabši glas, ko naše jugoslovansko žito. Zato se v jadranskih pristaniščih natovori žito tudi boljše in lažje prodaja. Vzrok več, da že enkrat dirigiramo izvoz našega žita skozi jadranska pristanišča in ne skozi Brajlo.

Ponudbe. povpraševanja

Tvrdka Stevan Milin, Zader, želi stopiti v kupčijske zveze s tukajšnjimi izdelovalci kislega zelja, kakor tudi kranjskih klobas. V ponudbah, ki jih je poslati direktno na prej navedeno tvrdko, je navesti cene fob Reka.

KONTINGENT ZA UVOZ SULTANIN ITD. IZ GRČIJE

Ministrstvo za finance je z razpisom z dne 2. novembra 1933, št. 30108/IV dodelilo glavni carinarnici v Ljubljani za uvoz navedenega blaga dodatno kontingent 100.000 kg.

PLAČEVANJE POSLOVNEGA DAVKA ZA IZMENJAVO MOKE

Na vprašanje neke zbornice, če morajo menjalci moke plačati skupni davek ali splošni davek na poslovni promet, je davčni oddelek finančnega ministrstva odgovoril tako-le: Vsaka izmenjava žita za moko zunaj mline se smatra za prodajo moke in je podvržena skupnemu davku na poslovni promet, izmenjava moke v mlinu med mlinarjem in kmetom pa se smatra za mletje na merico.

Po svetu

Nj. Vel. kralj je daroval za popravilo senjske katedrale 200.000 Din. Spomladaj se bo pričelo s popravili.

Balkanska konferenca je predlagala, da se sestanejo zunanji ministri balkanskih držav.

Bivši predsednik bolgarske vlade Andrej Ljapčev je umrl. Prvič je bil izvoljen v sobranje leta 1908, l. 1927 pa je postal ministrski predsednik.

Bolgarski ministrski predsednik Mušanov je sprejel jugoslovanske novinarje in apeliral na nje, da s svojim pisanjem pripomorejo k zblízanju bolgarskega in jugoslovanskega naroda.

Prvi Rotary-klub je bil ustanovljen v Sofiji. Otvoritvene svečanosti se je udeležila tudi večja skupina rotarijcev iz Jugoslavije, ki so bili od bolgarskih tovarišev zelo toplo sprejeti.

Grški ministrski predsednik Caldaris in zunanji minister Maksimos obiščeta še ta mesec Sofijo.

Pri občinskih volitvah v Transilvaniji v Rumuniji so saški Nemci večinoma glasovali za hitlerjevce, ki so v nemških občinah dobili 62 odstotkov vseh nemških mandatov.

Vodja Pasteurjevega zavoda prof. Roux je umrl v Parizu v visoki starosti 80 let. Bil je od l. 1895. podravnatelj, od l. 1904. pa ravnatelj zavoda. Kot znanstvenik si je pridobil velikih zaslug z odkritjem seruma proti davici.

Mornariški minister Siriani in letalski minister maršal Balbo ter oba drž. podtajnika obeh ministrstev so demisionirali in je obe ministrstvi prevzel Mussolini.

Reorganizacija italijanske vojske izvede Mussolini. Fašistična milica postane sestaven del vojske in ne bo več podrejena notranjemu, temveč novo reorganiziranemu ministrstvu za narodno obrambo.

Pruski ministrski predsednik Göring je odpotoval v Rim k Mussoliniju, da doseže zboljšanje italijansko-nemških odnosov.

Göring je v Rimu zahteval, da Italija doseže od Dolfussove vlade razpis volitev, ki pa naj bi jih izvedel dr. Rintelen. Prav nič verjetno ni, da bi Mussolini tej zahtevi ustregel.

Italijanska vlada je baje sklenila, da se uvede na Južnem Tirolskem v ljudskih šolah obvezen pouk nemščine, ker je postala na avstrijskih srednjih šolah italijanščina obvezen predmet.

Kancelar dr. Dollfuss je na svojem shodu v Celovcu napovedal, da bo vlada odselej nameščala le uradnike, ki so pristali sedanjega vladnega režima.

Bratu bivšega cesarja Karla, nadvojvodi Maksu je dovolila avstrijska vlada bivanje v Avstriji, čeprav ni hotel podpisati izjave, da se odpoveduje svojih pravic, kar je po zakonu pogoj za dovoljenje bivanja članom Habsburške rodbine v Avstriji.

Hitlerjevski senat Gdanska je pričel zapirati socialiste in kršiti pravice nemškega prebivalstva ter opozicije. Visoki komisar Gdanska je zato napravil zadevo pred Društvo narodov.

Republikanska stranka je izdala manifest proti Rooseveltu, ki mu zlasti očita, da eksperimentira z inflacijo in da je preprečil mednarodno stabilizacijo valut.

Stavka farmerjev v Ameriki se je postrila in v zapadne farmerske države, kjer je stavka najostrejša, je odpotoval vodja Niro general Johnson, da doseže sporazum s farmerji ali pa zlomi njih odpor.

Polet japonskih bombardirerjev nad rusko ozemlje je povzročil resen diplomatski konflikt med Rusijo in Japonci. Konflikt nameravajo Japonci zaenkrat poravnati s tem, da izjavljajo, da jim o tem poletu sploh ni nič znano.

Japonci obtožujejo sovjete, da so zbrali ob mandžurski meji velikansko vojsko, ki šteje 1.200.000 mož in ki ima 2500 letal, 1500 tankov ter je sploh najmoderneje opremljena.

Angleško-ameriška pogajanja za ureditev vojnih dolgov so se nehala brezuspšno in je nastalo verjetno, da Anglija ne bo plačala dne 15. decembra zapadlega obroka.

Državni primanjkljaj Nemčije je koncem avgusta po rednem in izrednem proračunu znašal 1584 milijonov mark.

Prebitek v višini 2.8 milijonov funtov je dosegla avstralska vlada v prvem četrtletju tekočega finančnega leta. Ta bela vrana med aktivnimi državnimi gospodarstvi zasluži na vsak način, da je zapisana.

Denarstvo

DRŽ. HIPOTEKARNA BANKA IN VREDNOSTNI PAPIRJI

Upravni odbor Drž. hip. banke je sklenil, da morejo plačati kupci nepremičnin, ki so že prešle v last banke, kupnino tudi v:

7 % zastavnih listih Drž. hip. banke, izdaje Seligman,

7 % in 8 % obveznicah Blairovega posojila,

7 % obveznicah invest. posojila in 2 1/2 % obveznicah vojne škode.

Obračunavale se bodo obveznice po dnevnem borznem tečaju na dan licitacije. Tudi vrednost kuponov se bo obračunavala z dnevnim licitacije. V poštov pa pridejo le vrednostni papirji, ki se prodajajo na domačih borzab.

Nadalje je upravni svet Drž. hip. banke sklenil, da se za pospešene amortizacije hipotekarnih dolgov pri Drž. hip. banki sprejemajo bančni zastavni listi Seligmanove izdaje po borznem tečaju.

Pričakovati je, da bo vsled tega sklepa povpraševanje po drž. papirjih večje in se bo zato tudi dvignil njih tečaj.

FRANCIJA BO BRANILA ZLATO VALUTO

Francoski finančni minister in zastupnik Francoske banke so izjavili kategorično, da morebitni ameriški nakupi zlata nikakor ne bodo omajali stabilnosti francoskega franka. Francija ima zlato v vrednosti 103 milijarde frankov, od katerega je 95 milijard v francoskih rokah. Ameriški nakupi zlata pa morejo znašati največjemu 10 milijard. Ni se bati, da bi Francozi dajali zdrav denar za nakup nestabilne valute, ki je namenoma devalvirana. Ameriški načrt, da bi z dolarji kupovali funte, nato pa s funti franke, je neizvedljiv, ker je funt, čeprav je njegova vrednost zmanjšana, stabilna valuta. Francoska finančna politika, ki je popolnoma neodvisna od ameriškega eksperimenta, ostane zvesta zlati veljavi.

Adria prašek je boljši

Ravnateljstvo Poštne hranilnice v Ljubljani nam je sporočilo, da je preiskalo v naši notici z dne 2. t. m. omenjeni primer in ugotovilo, da je zakrivil zakasnitev vplačnik sam, ki je napisal na »sporočilu« (2. del položnice) drugačen znesek kot na »temeljnicu« (3. del položnice). Pri sprejemu pa se je ta razlika spregledala in Poštna hranilnica ni mogla izvršiti vknjižbe na račun, ker ji ni bilo znano, kateri od obeh na položnici napisanih zneskov je pravilen. Morala se je zato vrniti položnica pošti, da ugotovi po pobotnici (1. del položnice) in po svojih vknjižbah, kateri znesek je pravilen. Vsled tega se je obravnavala predmetna položnica dvakrat pri pošti in dvakrat pri Pošt. hranilnici ter je morala razen tega še trikrat napraviti pot Beograd—Ljubljana, oziroma obratno. — S tem je dovolj pojasnjeno vse postopanje, a tudi krivda vplačnika in mi dostavljamo k temu sporočilu samo še nasvet, da naj v podobnih primerih vsakdo takoj reklamira pri Pošt. hranilnici sam in stvar bo najhitreje in najtočneje rešena.

Mestna hranilnica v Mariboru je dobila pravico, da odpre zastavljalnico.

Letni skupščini Madjarske narodne banke bo poleg predloga, da se dovoli vladi 100 milijonov pengov kredita za izvedbo kmetijske razdolžitve, predložen tudi predlog, da se zniža zakonito kritje bankovcev od dosedanjih 28 odstotkov na 24%.

Konkurzi in prisilne poravnave

Potrjena je prisilna poravnava trgovca Kapušina Stanka v Kranju in je poravnalo postopanje končano.

Pred trgovinskimi pogajanjmi z Italijo

Čeprav so bili politični odnosi z Italijo večkrat zelo napeti, so bili trgovinski skoraj ves čas živahni in nemoteni. Na podlagi trgovinske pogodbe iz leta 1924. so se odvijali posli z Italijo zelo gladko in Italija je bila vsa leta naša največja izvozna država. Leta 1932 pa je zahtevala Italija revizijo trgovinske pogodbe glede carin na živino in živalske proizvode, ker da je cena italijanske živine prenizka in bi hotela Italija z zvišanjem uvozne carine povišati tudi ceno svoji živini. Nato začeta pogajanja so se uspešno zaključila in italijanska carina na našo živino je bila prav občutno zvišana. Tako je bila povečana uvozna carina na konje od 275 lir na 700, na govedo od 55 na 350, na teleta od 36 na 200, na svinje od 36 na 110, na perutnino od 18 na 120 lir za sto kil, na zaklano perutnino od 18 na 170, na sveže meso od 27 na 140, na gnjati od 91 na 280, na osoljeno in prekajeno meso od 55 na 240, na svinjsko mast od 29 na 150, na slanino od 44 na 180 in na jajca, ki so bila preje carine prosta, je bila uvedena carina v višini 145 lir za sto kil.

Vsled tega velikega povišanja carine je naravno trpel izvoz naše živine, vendar v še večji meri zaradi splošne gospodarske stiske in zaradi drugih odredb italijanske vlade. Absolutno je nazadov naš izvoz v Italijo po vrednosti od 1.960 milijonov Din v letu 1926 na 705 milijonov v letu 1932 in na 342 milijonov v prvi polovici tega leta. V odstotkih je naš izvoz v Italijo nazadoval od 25-07 v letu 1926 na 23-07 v letu 1932 in na 23-82 v prvi polovici l. 1933.

V mnogo manjši meri pa je nazadoval naš uvoz iz Italije. Dočim smo uvozili iz Italije leta 1926 blaga za 1.052 milijonov dinarjev ali 13-82% vsega našega uvoza, smo uvozili l. 1932 blaga za 362 milijonov dinarjev ali 12-66% vsega uvoza. Letos pa se je uvoz celo zvišal in v prvi polovici tega leta smo uvozili blaga za 210 milijonov dinarjev in odstotek italijanskega uvoza se je dvignil na 16-20.

Zlasti je nazadoval izvoz naše živine in lesa, a to ne samo zaradi višje carine, temveč v mnogem zaradi preferene, ki jih je dovoljevala Italija Avstriji in Madjarski. Tako je bila še leta 1931 Jugoslavija prvi izvoznik živine v Italijo, leta 1932 pa je zasedla njeno mesto že Madjarska. Zato je nujno potrebno, da naša delegacija ne nastopi samo proti previsokim carinam, temveč tudi proti skritim preferencam, ki jih dovoljuje Italija drugim državam.

Ni ne v interesu Italije in ne v interesu Jugoslavije, da bi vladali med obema državama napeti trgovinski odnosi. Živahna trgovina med obema sosednjima državama je v interesu obeh držav in bi ugodno vplivala tako na italijansko, ko na naše gospodarstvo. Jasno pa je, da morajo to uvideti tudi na drugi strani, ker bi drugače bila neizogibna posledica, da bi tudi Italija izgubila jugoslovanski trg, ki je za njo še vedno eden najvažnejših zunanjih trgov.

Pregled drž. dohodkov in izdatkov

V septembru

Po proračunu splošne uprave so znašali meseca septembra državni izdatki:

	v milijonih Din	po dejansko	v %
proračunu izdano			
Vrh. drž. uprava	12-6	13-1	103-75
pokojsnine in invalidnine	76-3	95-3	124-95
državni dolgovi	98-5	97-8	99-33
pravosodje	29-8	30-8	103-38
prosveta	65-5	68-5	104-64
notranje ministrstvo	45-9	41-5	90-41
zunanj. ministrstvo	10-0	7-8	77-67
finance	25-2	26-0	103-02
vojaška in mornarica	166-6	96-2	57-73
gradbeno ministrstvo	13-7	6-2	45-33
prometno ministrstvo	12-7	10-7	84-28
trgovina	3-77	3-0	81-38
kmetijstvo	5-4	3-5	65-54
soe. pol. in nar. zdravje	3-7	3-0	81-38
telesna vzgoja	1-2	0-1	8-98
prorač. rezervni krediti	2-0	0-3	18-22
v vsem	582-4	513-9	88-24

Za osebne izdatke je bilo izdanih 290-7 ali 97-55%, na materialne pa 223-1 milijonov ali 78-40%. Celotni prihranek v septembru znaša 68-5 milijonov.

Dohodki pa so znašali:

	v milijonih Din	po dejanski	v %
prorač. izdatki			
Neposredni davki:			
splošni neposredni	113-3	148-4	131-03
posebni davki	31-0	40-7	131-17
zaostali davki	6-2	11-4	183-04
Posredni davki:			
trošarina	72-5	62-0	85-61
takse	102-5	87-7	85-57
carine	65-0	58-8	90-56
Monopoli (višek doh.)	133-8	135-4	101-17
razni manjši dohodki	13-3	11-9	89-39
Drž. podjetja (višek doh.):			
prosvetno ministrstvo	0-9	0-2	25-14
finančno	1-3	0-7	56-90
železnice	14-1	13-6	96-28
rečna plovba	0-6	—	—
pošte	12-7	7-7	61-28
Pošt. hranilnica	4-5	10-6	233-39
Drž. hip. banka	3-1	—	—
šume in rude	7-0	5-7	82-20
V vsem	582-4	595-6	102-25

Za 13-1 milijona je torej bilo dohodkov več, kakor je bilo predvideno po proračunu. Pri tem pa še niso všteti dohodki »Belja«, »Topolovca« in Drž. hip. banke. Od vseh doseženih dohodkov je bilo izročeno drž. blagajni 559-2 milijona, ostanek pa je bil od podjetij zadržan, oz. se je oddal v oktobru.

V prvem polletju

tekočega proračunskega leta so znašali vsi izdatki:

	po prorač.	dejan.	v %
predvideni izdat.			
v milijonih Din			
Vrh. drž. uprava	75-7	77-7	102-59
pokojsnine in invalidnine	457-8	555-2	121-27
Drž. dolgovi	591-1	303-9	51-42
pravosodje	179-2	147-1	82-09
prosveta	393-0	375-3	95-50
zunanj. zadeve	60-4	49-3	81-53
notranje zadeve	275-4	252-3	91-63
finance	151-6	138-5	91-40
vojaška in mornarica	1.000-1	591-2	59-11
gradbeno min.	82-2	33-0	40-11
promet	76-2	24-9	32-69
kmetijstvo	32-7	15-0	45-98
trgovina	22-7	18-5	81-64
soe. pol. in nar. zdravje	76-1	58-2	76-45
telesna vzgoja	7-4	0-8	11-55
prorač. rezervni krediti	12-5	1-2	9-73
V vsem	3.494-9	2.642-8	75-62

Od izdatkov je bilo za osebne izdatke izdanih 1.881-8 milijonov ali 105-22% po proračunu določene, za materialne izdatke pa 760-9 milijonov ali 44-59% od proračunane vsote. Skupni prihranek znaša 852-1 milijonov.

Dohodki v prvem letošnjem proračunskem polletju pa so znašali:

	po prorač.	dejan.	v %
določeni dohod.			
v milijonih Din			
Neposredni davki:			
splošni neposred. davki	680-0	685-0	100-75
posebni davki	186-5	226-0	121-23
zaostali davki	37-5	43-7	116-70
Posredni davki:			
trošarina	435-0	293-9	67-57
takse	615-0	382-2	62-16
carine	390-0	305-0	78-22
Monopoli (viški doh.)	803-3	781-8	97-32
razni manjši dohodki	79-9	40-6	50-81
Drž. podjetja (presežki):			
prosvetno ministrstvo	5-9	1-2	20-81
finančno ministrstvo	8-3	4-8	57-41
železnice	85-1	160-8	188-96
rečna plovba	3-6	—	—
pošte	76-2	63-9	83-86
Pošt. hranilnica	27-3	25-0	92-45
Drž. hip. banka	18-8	—	—
šume in rudniki	42-0	9-0	21-44
V vsem	3.494-9	3.023-5	86-51

V dohodkih niso vračunani dohodki »Belja«, »Topolovca« in Drž. hip. banke.

Dohodki so bili za 380-7 milijonov Din večji od izdatkov. Glavni drž. blagajni je bilo izročeno za plačilo izdatkov splošne

Naš pravi domači izdelek

uprave 2.793-4 milijonov, ostanek v višini 230-1 milijonov so skoraj v celoti zadržala drž. podjetja. Kljub večjim dohodkom pa se niso mogli pravočasno plačati vsi računi, ker so se še plačevali računi iz prejšnjega proračunskega leta, ki je trajalo do konca avgusta.

Dobava-prodaja

Direkcija državnega rudnika Vrdnik sprejema do 16. novembra t. l. ponudbe o dobavi 10.000 kg negašenega apna in 400 kilogramov žičnikov; do 23. novembra t. l. pa o dobavi 65 metrov strojnih usnatih jermenov.

Direkcija državnega rudnika Velenje sprejema do 16. novembra t. l. ponudbe o dobavi 5000 kg riža, 4000 kg koruznega zdroba, 2000 kg pšeničnega zdroba, 2000 kilogramov bučnega olja. (Oglas je na vpogled v pisarni Zbornice TOI v Ljubljani.)

Prodaja vreč. Direkcija državnega rudnika Velenje sprejema do dne 16. novembra t. l. ponudbe o prodaji 700 vreč iz jute. (Pogoji so na vpogled pri isti direkciji.)

Dne 10. novembra t. l. bo pri Komandi III. armijske oblasti v Skoplju pogodba za dobavo 80.000 kg fižola, 40.000 kg riža, 5000 kg ješprenjčka, 15.000 kg sočivja, 15.000 kg graha in 46.200 kg krompirja. (Oglas je na vpogled v pisarni Zbornice TOI v Ljubljani, pogoji pa pri isti komandi.)

Dne 10. novembra t. l. bo pri Komandi Dravske divizijske oblasti v Ljubljani javna ustmena pogodba za dobavo 116.000 kg fižola, 54.000 kg riža, 27.000 kg graha, 34.000 kg sočivja, 11.000 kg masti, 12.000 kg olja, 2000 kg kave, 2000 kg kavinih konzerv, 850 kg cikorie, 300 kg praženega ječmena, 900 kg paprike, 715 kg čaja in 1950 kg suhih sliv. (Pogoji so na vpogled pri isti komandi.)

Razna dela in instalacije v Novem mestu. Dne 14. novembra t. l. bo pri inženjerskem oddelku Komande Dravske divizijske oblasti v Ljubljani ofertna licitacija za oddajo elektroinstalacijskih del, naprave žične ograje, zgradbe šupe za gasilsko črpalko dobave gasilske črpalke s pripadajočimi deli in zgradbe dovodnega vodovoda. (Oglas je na vpogled v pisarni Zbornice TOI v Ljubljani, pogoji pa pri istem oddelku.)

Že v 24 urah

barva, plesira in kemično snazi obleke, klobuke itd. Škrobi in svetlolika srajce, ovratnike in manšete.

Pere, suši, munga in lika domače perilo

tovarna JOS. REICH
Poljanski nasip 4-6. Seleburova ul. 3.
Telefon št. 22-72.

Dr. Pirčeva sladna kava

je prvovrsten domač izdelek, s katerim pripravite zdravo, izdatno, redilno in ceneno pijačo za Vas in Vaše otroke.

Dr. Pirčeva sladna kava je prav prijetnega okusa in jo pijo odrasli kot otroci z užitkom.

Univ. prof. dr. Milan Škerlj:

Nekaj o izdaji menic in čekov in o vojenju trgovinskih knjig

I. O izdaji menic in čekov

2. Materialna menična strogost. Ugotovili smo, da abstraktnost menične in čekovne zaveze sama po sebi ne izključuje prigovorov zoper njeno veljavnost, odnosno učinkovitost. Zakon možnih prigovorov ne našteva, nego samo določa, da menični zavezanec zoper imetnika menice (upnika) ne more uveljavljati prigovorov, »ki so osnovani v njegovih osebnih odnosih s trasantom ali s kakšnim prejšnjim imetnikom, razen če ni izšel prenos iz sporazuma, zasnovanega na lokavstvu«. Da se ta določba razume, treba imeti na umu, da se prvotna, temeljna menica izda na osnovi izvestnega izvenmeničnega pravnega razmerja — valutnega razmerja — med trasantom in remitentom, po katerem ima remitent zoper trasanta denarno terjatev; to hoče trasant plačati z menico, remitent je s tem zadovoljen, seveda redno le s pogojem, da se bo menica res plačala. Če remitent menico indosira, stori to na osnovi sličnega pravnega razmerja med njim in indosatarjem, iz katerega ima ta zoper njega denarno terjatev; prav to velja, če indosatar menico indosira dalje. Med vsakima po dvema izmed teh oseb velja posebno valutno razmerje, iz katerega trasant lahko izvaja prigovore zoper remidenta, remitent iz svojega valutnega razmerja zopet prvega indosatarja, ta iz svojega valutnega razmerja zoper drugega indosatarja itd. Ne more pa, na primer, trasant prigovarjati kateremukoli indosatarju, da od remidenta še ni dobil blaga, za čegar kupnino je dal menico. Prav to

velja za prigovore iz drugih pravnih razmerij, ki obstoje samo med po dvema določenima, pri kroženju menice udeleženi osebama: remitent lahko prigovarja pobotanje »svojemu« indosatarju, zoper kogar ima dospelo denarno terjatev, ne pa indosatarju svojega indosatarja. Prav to velja za prigovore iz pokritvenega razmerja med akceptantom in trasantom: akceptant lahko prigovarja trasantu, da ni dobil pokritja, ne more pa remitent; če se je s prvim indosatarjem pogodil, da mu ta da odlog za plačilo meničnega dolga, to lahko prigovarja njemu, ne pa drugemu indosatarju itd. ali trasantu ali remitentu. Navedena zakonska določba torej pomeni, da prigovori iz osebnega razmerja ne gredo zoper takega meničnega upravičenca, ki ni neposredno udeležen pri tem razmerju. Izjema je le v primeru, če je oni menični imetnik, ki ve, da menice ne bo mogel uspešno uveljaviti zoper, recimo akceptanta, ker ima ta prigovor zoper njegov zahtevek, menico prav zato indosiral dalje, da bi obrezuspešil ta prigovor, vedoč, da ga akceptant ne bo mogel uveljavljati zoper novega indosatarja; tudi ta izjema pa velja le takrat, kadar si tudi novi indosatar da menico indosirati prav zato, da bi se prigovor obrezuspešil; zakon se ne zadovoljuje z zlovnostjo ali nemarnostjo enega ali drugega, nego zahteva lokav sporazum med prednikom in naslednikom; lokavost je prav v tem, da je stanje stvari obema znano, pa vendar privolita v prenos menice, da prigovor obrezuspešita.

V ti izključitvi odnosno omejitvi uveljavljanja prigovorov je materialna menična strogost; ona silno olajšuje menični promet; upniku, pridobilcu menice, ni treba paziti, ali bi bil njegov prednik mogoče uspešno uveljavljati menično terjatev ali ne, dovolj je, da je menična zaveza prednikov in akceptanta osnovana abstraktno, in da ti nimajo osebnih prigovorov zoper pridobilca. To je druga prednost menične terjatve za upnika, drugo breme za zavezanca, ki nikoli ne ve, ali ne bo menica slednjč le prišla v roke nekemu, zoper kogar on ne bo imel uspešnega prigovora. Pomaga si res lahko z raznimi klavzulami »brez zaveze«, »brez žira«, ki pa menici vzemo dober del cirkulacijske sposobnosti in zato niso priljubljene v prometu.

Toda le za prigovore iz osebnega razmerja velja ta strogost, ne velja pa za druge prigovore, ki so utemeljeni v sami osebi zavezanca (menična nesposobnost; danes malo praktično, ker je sposobnost, zavezati se z menico, tako občna kakor sposobnost, sploh zavezati se s pogodbo) in tiste, ki so utemeljeni v sami listini, v njeni obliki ali vsebinski nepravilnosti. Vsak menični zavezanec lahko vsakemu meničnemu upravičencu prigovarja, da temeljna menica ni pravilna in da zato tudi nista veljavna njegov podpis in njegova zaveza; poedini menični zavezanec lahko vsakemu upravičencu prigovarja, da njegov podpis ni pristen, da njegova menična izjava (akcept, indosament, aval) po obliki ali vsebini ne velja.

3. Formalna menična strogost. Prigovor: »Da se resnica prav spozna, treba čuti oba zvona« izraža načelo, da sodnik ne sodi po navedbah ene stranke, nego šele, ko je slišal tudi drugo stranko ali ji je vsaj dal priliko, da se izjavi in brani. Drugače je to pri menici in čeku. Naš civilni procesni postopek določa, da sodnik po zahtevi tožitelja, ki je po menici ali čeku legitimovan kot menični ali čekovni upnik, izda

zoper osebo, ki so po menici ali čeku zavezane, na podstavi menice ali čeka, ki »ima vse zakonske pogoje veljavnosti in proti katere pristnosti ni nobenega suma«, menični (čekovni) plačilni nalog, ne da bi nasprotnika prej zaslišal ali mu sicer dal priliko, da se brani (t. j. izjavi o tožiteljevem zahtevku in svoji zavezi). Sodišče torej na podstavi enostranskih navedb naloži plačilo, seveda pa le, če so in kolikor so opre na pravilno in nesumljivo menico ali ček, in kjer treba, na pravilen protest in povratni račun. To strogost zakon popolnoma določa, da se mora plačilni nalog izpolniti (dolga plačati) v treh dneh po vročitvi (sicer redno v 15 dneh), da toženec samo tekom teh treh dni lahko vložil vse svoje prigovore, torej ne več pozneje pri razpravi, ki jo sodnik odredi po pravčasni vložitvi prigovorov, da so prisilni roki v prizivnem in revizijskem postopanju skrajšani od 15 na 8 dni in da je navzlic vložitvi prigovorov mogoča izvršba za varovanje brez izkazovanja nevarnosti za uspešno izterjavo menične (čekovne) terjatve.

Jasno je sedaj, zakaj sta menica in ček priljubljena upniku in je zlasti menica strah zavezanca. Toda videli smo tudi, da upniku ne pomagata niti abstraktnost zaveze niti materialna strogost, če menica ali ček nista pravilna po vsebini in obliki, formalne strogosti se pa niti ne more poslužiti, če listina ni pravilna in nesumljiva. Iz tega pa tudi sledi, da zakon vendar ni tako enostransko ugoden za upnika, kakor se zdi na prvi pogled: dolžnika ščiti s strogimi predpisi za obliko in vsebino listine, iz katere upnik izvaja svoje pravice. Pred vsem upnikova stvar je potemtakem, da pazi na pravilnost in nesumljivost listine in na pristnost podpisov meničnih zavezancev na nji. Pa tudi za dolžnika je važna pravilna izpolnitev, vsaj glede materialne strogosti, kakor bomo videli pozneje.

(Nadaljevanje prihodnjč.)

Razno

SCOPOLAMIN ALI TAJNOST VAN DER LUBBEJA

V nekem pariškem listu piše Charles Reber o učinku strupa scopolamina na človeka. Če se daje vsak dan telesno in duševno zdravemu človeku četrt ali pol miligrama scopolamina, potem postane ta človek brez vsakega zanimanja in poživini. Njegovi možgani so ko ohromeli, ne more več pametno misliti, spomin se mu izgublja, njegov hrbet pa se vedno bolj krivi. Neumno se smeji in brez vsakega vzroka, ne more izvesti niti najbolj preprostih refleksnih gibov. Odgovarja le z da ali ne. Njegov vid oslabi v tej meri, da ne more več čitati, iz nosa mu stalno teče in sam tega niti ne opazi, da mu morajo nos čistiti drugi. — Vse te znake pa kaže tudi glavni obtoženec zaradi požiga berlinskega parlamenta Van der Lubbe. Tako ne zna več niti nemško, čeprav je dokazano, da je govoril nemško gladko. Na vprašanje, če misli Reber, da so dali Van der Lubbeju ta strup, ni hotel Reber direktno odgovoriti, temveč je samo povdaril, da se pri Lubbeju kažejo vsi oni simptomi, ki jih

Štev. 12.440/II.

Nabava in prodaja.

Direkcija državnega rudnika Velenje razpisuje na dan 16. novembra 1933 ob 11. uri dopoldne dobavo:

5000 kg riža »Carolina Diamant«,
4000 kg koruznega zdroba,
2000 kg pšeničnega zdroba,
2000 kg bučnega olja.

In prodajo 700 kom. praznih jutnih vreč.

Direkcija državnega rudnika Velenje,
dne 2. novembra 1933.

povzroča scopolamin. Na vprašanje, če deluje scopolamin smrtno, je odgovoril Reber, da ni to ravno nujno. Seveda je vse odvisno od organizma tistega, ki dobiva ta strup. V majhnih dozah se navadno organizem na ta strup privadi, smrten pa postane, če se zviša doza na poldrugi miligram. Tedaj začenjajo udi polagoma hladneti in nato vse telo. Mogoče bi bilo, če se daje Lubbeju scopolamin, da bi se ta sredi sodne dvorane nakrat stresel, strahovito prebledel in nato umrl. Na ta način bi bilo mogoče, da bi se moglo čisto natančno naprej določiti, kdaj da mora Van der Lubbe umreti, če bi postal preveč neprijeten.

*

Zaradi vohunstva v korist dveh tujih držav je bil obsojen od Drž. sodišča za zaščito države bivši podpolkovnik Lujo Micić na smrt na vešalih, dva italijanska državljana na robijo 10, oz. 5 let, več drugih bivših avstr. oficirjev pa na robijo in zapor, do čim je bil bivši podpolkovnik Mate Lalić oproščen.

G. Regenstreif se je pritožil proti razpustu »Krivajec« na ministrstvo, češ da banska uprava ni bila upravičena razpustiti družbo, ker je imela ta nad 10 milijonov dinarjev kapitala. Škoda le, da se je »Krivajec« sploh ustanovila in da se ni razpustila že takoj ob ustanovitvi in potem se ne bi izvršil prevzem od stare družbe na tako lahkomišeln in neopravičljiv način.

Vsa mesta pri pošti so zasedena in se ne sprejemajo več nove prošnje za službe. Zveza mlekarških zadrug za Dravsko banovino se je ustanovila in šteje nad 40 članic.

Svetovna razstava v Chicagu je bila dne 31. oktobra zaključena. Obiskalo jo je 22 milijonov ljudi.

Angleški židje so sklenili bojkot vsega nemškega blaga. Bojkot bo trajal tako dolgo, dokler se Židom v Nemčiji ne prižna enakopravnost.

Kot priča je nastopil Göring na procesu zaradi požiga nemškega parlamenta na način, da je prišlo že do dveh diplomatičnih konfliktov. Ne samo, da je na prostaški način psoval in grozil Dimitrovu, je dejal, da je sama sodba povzročila revolucijo v Španiji in Rusiji. Španski poslanik in sovjetski veleposlanik sta vsled tega že protestirala v Berlinu in zahtevala pojasnil.

Lepo blamažo so doživeli hitlerjevci. Kot odgovor na pisavo lista »Times« so objavili čez celo prvo stran lista »Kreuzzeitung« angleško pisan članek, ki da ga je napisal neki pripadnik mlade angleške generacije. Ta anonimni pisec dopoveduje, da »Times« ne reprezentirajo več prave Anglije, ker misli povojna in mlada Anglija drugače, ko stari konservativni krogi. — Na ta dolgi članek pa so »Times« odgovorile le s kratko pripombo, da se iz članka »Kreuzzeitunge« vidi, da je mladi angleški avtor članka že zelo pozabil angleščino, ker uporablja stavke, ki so mogoči le v nemščini. Članek bi zato mogel biti le čisto dober prevod iz nemščine.

Program ljubljanske radio-postaje

Petek, 10. novembra: 11.00: Šolska ura: Pravljice, uganke in šale za dobro voljo (gdč. Komanova). — 12.15: Plošče - 12.45: Poročila. — 13.00: Čas, plošče. — 18.00: Plošče. — 18.30: Predavanje Z. K. D. — 19.00: Sokolstvo (g. Pohare). — 19.30: Izleti za nedeljo (dr. Andrejka). — 20.00: Prenos iz Beograda. — 22.00: Čas, poročila Radiojazz.

Sobota, dne 11. novembra: 12.15: Plošče. — 12.45: Poročila. — 13.00: Čas, plošče. — 18.00: Martinovanje (Viktor Pirnat). 19.00: Ljudski nauk o dobrem in zlu (dr. Veber). — 19.30: Zunanji politični pregled (dr. Jug). — 20.00: Rapalski večer, izvaja klub Jugoslov. akademikov. — 21.00: Radio orkester. — 22.00: Čas, poročila, plošče.

Tržna poročila

LJUBLJANSKI TRG

Trg je vedno bolj slabo založen, cene pa so ostale večinoma neizpremenjene. Podražila pa so se jabolka, za katera se zahteva že po 7 Din za boljše vrste. Kstanja je na trgu mnogo in se prodaja štajerski po 4 Din, drugi pa tudi po 2 Din. Gob je na trgu že malo. Jurčkov je bilo še nekaj in so se prodajali po 5 Din, sivke pa, ki jih ljudje ne kupujejo posebno radi, pa so bile tudi po dinarju merica. Zelenjadni trg je bil založen ponavadi, cene so ostale v glavnem neizpremenjene. Zelja je bilo trgu precej in se je večinoma prodajalo po dinarju glava. Dobilo pa se je tudi ceneje. Krompir se je prodajal približno po isti ceni.

MARIBORSKI SVINJSKI SEJEM

Na svinjski sejem dne 3. novembra t. l. je bilo pripeljanih 322 svinj, cene so bile te: Mladi prašiči 5 do 6 tednov stari komad Din 100— do 115—, 7 do 9 tednov 120— do 150—, 3 do 4 mesece 200— do 250—, 5 do 7 mesecev 350— do 400—, 8 do 10 mesecev 450— do 520—, 1 leto 580— do 650—, 1 kg žive teže 6— do 8—, 1 kg mrtve teže Din 9.50 do 10.50. — Prodanih je bilo 172 svinj.

Narodno gledališče v Ljubljani

Drama, začetek ob 20.

Četrtek, dne 9. novembra: Turške kumare. Izven.

Petek, dne 10. novembra, ob 15.: Mlinar in njegova hči. Dijaška predstava po globoko znižanih cenah. Izven.

Opera, začetek ob 20.

Četrtek, dne 9. novembra: Havajska roža. Red Četrtek.

Petek, dne 10. novembra: Prireditve pri-morskega akademskega kluba. Izven.

Veletrgovina kolonijalne in špecerijske robe

Jvan Jelačin

Ljubljana

Zaloga sveže pražene kave,
mletih dišav in rudninske vode.

Točna in solidna postrežba! — Zahtevajte cenik!

Trgovci in industrijci!
Trgovski
list
se priporoča za
inseriranje!

Brzjavi: Krispercoloniale Ljubljana — Telefon št. 2263

Ant. Krisper Coloniale

Lastnik: Josip Verlič

Veletrgovina koloni-jalne robe.
Velepražarna kave.
Mlini za dišave.
Točna postrežba.

Ljubljana

Dunajska cesta 33

Ustanovljeno leta 1840

Zaloga špirita,
raznega žganja in
kovjaka.
Mineralne vode.
Ceniki na razpolago